

роки зустрічались на глибині 4 м, а у 2018 р. – уже на 2 м.

Чисельність на станціях коливалась у межах 1000–17800 екз/м², біомаса – 2,57–26,81 г/м². Максимальні кількісні показники відмічені на глибині 2 м, максимальна чисельність – у заростях ВВР. Чисельність в середньому знизилась у 2018 р., біомаса залишилась на подібному рівні. Угруповання мали полідомінантну структуру за кількісними показниками і різнились практично на усіх станціях, за винятком глибини 4 м, де угруповання визначалось домінуванням *Chaoborus* sp.

Список літератури:

1. Зуб Л.М., Прокопук М.С., Гудков Д.І. Багаторічні спостереження за структурою заростей макрофітів у заплавлених водоймах Чорнобильської зони відчуження. *Гідробіол. журн.* 2022. Т. 58. № 6. С. 41–56.

2. Силаєва А. Бентосні та перифітонні безхребетні оз. Глибоке (Чорнобильська зона відчуження) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. «Об'єкти природно-заповідного фонду України: сучасний стан та шляхи забезпечення ефективної їх діяльності» (27–28 серп. (1 жовт.) 2024 р., м. Київ). Київ, 2024. С. 143–147.

УДК:582.475:630*23(282.247.322)

**РОЛЬ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ (PINUS SYLVESTRIS L.) У
ВІДНОВЛЕННІ ПОРУШЕНИХ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ У
БАСЕЙНІ ПРИП'ЯТІ**

Чіпак Д. Т., Мацюк О. Б.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: diankaa.chipak@gmail.com

Лісові екосистеми басейну річки Прип'ять належать до природних комплексів Українського Полісся, які характеризуються значним біорізноманіттям та важливою екологічною роллю. Проте значна частина цих територій зазнала антропогенного впливу, зокрема внаслідок вирубування лісів, меліорації, пожеж та техногенних аварій. У зв'язку з цим актуальним є питання відновлення порушених лісових екосистем

із використанням аборигенних деревних порід, серед яких важливе місце посідає сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.).

Сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) є однією з основних лісоутворювальних порід у лісах Полісся та широко поширена у північній частині України. Її значення зумовлене високою екологічною пластичністю, здатністю зростати на бідних піщаних ґрунтах, а також стійкістю до несприятливих кліматичних умов. Саме ці властивості роблять даний вид важливим компонентом процесів відновлення деградованих і порушених екосистем [1].

У басейні Прип'яті соснові ліси займають значні площі та відіграють ключову роль у формуванні лісових біогеоценозів. Встановлено, що соснові деревостани здатні ефективно накопичувати

біомасу та поглинати вуглець, що має важливе значення для стабілізації клімату та підтримання екологічної рівноваги регіону [2]. Крім того, сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) бере участь у формуванні специфічних ґрунтових умов, сприяє накопиченню органічної речовини та покращує водний режим ґрунтів.

Важливою особливістю сосни звичайної (*P. sylvestris* L.) є її здатність швидко колонізувати відкриті або порушені ділянки, що робить цей вид типовою піонерною породою. На початкових етапах сукцесії сосна створює сприятливі умови для подальшого формування більш складних лісових угруповань, у яких поступово з'являються листяні породи та формується багаторярусна структура лісу [3]. Таким чином, соснові насадження часто виконують роль первинного етапу відновлення природних екосистем.

У регіонах Полісся, зокрема в басейні Прип'яті, сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) також використовується у практиці лісовідновлення після лісових пожеж, суцільних вирубок та інших порушень. Її насадження характеризуються високою продуктивністю та здатністю формувати стабільні лісові фітоценози. Дослідження показують, що соснові деревостани можуть забезпечувати значний рівень киснепродуктивності та виконувати важливу екосистемну функцію щодо підтримання біогеохімічних циклів [2].

Крім екологічної ролі, сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) є важливим індикатором стану навколишнього середовища. Зміни

морфологічних показників хвої, зокрема її довжини та кольору, можуть свідчити про рівень забруднення атмосферного повітря або вплив інших антропогенних факторів [4]. Це дає можливість використовувати соснові насадження для моніторингу стану лісових екосистем.

Отже, сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) відіграє важливу роль у відновленні порушених лісових екосистем басейну Прип'яті. Завдяки своїй екологічній пластичності, здатності швидко освоювати порушені території та формувати стійкі деревостани, сосна звичайна (*P. sylvestris* L.) є ключовим елементом процесів лісовідновлення в регіоні. Подальші дослідження мають бути спрямовані на оптимізацію методів використання цієї породи у відновленні природних лісових екосистем та підвищення їх екологічної стійкості в умовах сучасних кліматичних змін.

Список літератури:

1. Мороз В. В., Криницький Г. Т. Біологічна продуктивність соснових деревостанів залежно від типу лісорослинних умов. *Збалансоване природокористування*. 2025. № 3. С. 45–52.
2. Lakyda P. I., Bilous A. M. Carbon sequestration potential of Scots pine forests in Polissia region of Ukraine. *Scientific Horizons*. 2020. № 1. С. 13–19.
3. Анненков А. С. Особливості відтворення соснових насаджень Полісся природним шляхом. Стан і майбутнє лісової галузі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2025. С. 40–44.
4. Никитюк П. А. Біоіндикація стану атмосферного повітря за допомогою сосни звичайної *Pinus sylvestris* L. *Вісник НУБГП*. 2022. № 3. С. 85–90.